

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องมีกฎระเบียบสำหรับประพฤติปฏิบัติร่วมกัน สังคมสงฆ์ก็มีพระธรรมวินัยเป็นหลักแห่งการปฏิบัติร่วมกัน หากมีผู้กระทำผิดก็มีวิธีระงับ ซึ่งเรียกว่า อธิกรณ์สมณะ วิธีระงับอธิกรณ์ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้เพื่อเป็นหลักการและแนวทางในการระงับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่สงฆ์นับตั้งแต่ครั้งพุทธกาล ซึ่งพระสงฆ์ในยุคต่อมาต่างยึดถือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ด้วยดีเสมอมา อธิกรณ์สมณะหรือวิธีระงับอธิกรณ์นั้นมีถึง ๗ ประการ พระพุทธเจ้าจะใช้วิธีไหนระงับอธิกรณ์แบบใดก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมากพระพุทธองค์จะเริ่มต้นด้วยการประชุมสงฆ์แล้วสอบถามความจริงจากภุคฺคณิ ดังตัวอย่างเช่น สมัยหนึ่งพระองค์ประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิตเศรษฐี กรุงสาวัตถี พระฉัพพัคคีย์ คือ พวกภิกษุ ๖ รูป ได้กระทำความผิดด้วยตัชฌนียกรรมบ้าง นิยสกรรมบ้าง ปิพพาทนียกรรมบ้าง ปฏิสารนียกรรมบ้าง อุกเขปนียกรรมบ้าง แก่ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ลับหลัง บรรดาภิกษุอื่นต่างกล่าวโทษติเตียนแล้วกราบทูลเรื่องนั้นให้พระพุทธองค์ ๆ ทรงรับสั่งให้ประชุมสงฆ์และรับสั่งถามภิกษุฉัพพัคคีย์ เมื่อความจริงปรากฏชัดแล้วพระพุทธองค์ทรงดำหนิด้วยประการต่างๆ ในที่สุดทรงบัญญัติพระวินัยความว่า “กรรมทั้ง ๖ ประการนั้น ภิกษุไม่พึงทำแก่ภิกษุทั้งหลาย ผู้อยู่ลับหลัง ภิกษุใดทำต้องอาบัติทุกกฏ”^๑

อีกตัวอย่างหนึ่งเป็นเรื่องของพระทัพพมัลลบุตรผู้บรรลุนิพพานตั้งแต่อายุยังน้อย แต่ปรารถนาจะทำประโยชน์ให้แก่สงฆ์ จึงไปเฝ้าพระพุทธเจ้าขอรับหน้าที่เป็นผู้จัดการเรื่องที่อยู่อาศัย แล้วจัดภิกษุไปฉันในที่นิมนต์ที่ประชุมสงฆ์เห็นชอบโดยไม่มีภิกษุใดคัดค้านจึงประกาศแต่งตั้ง เมื่อท่านได้รับการแต่งตั้งก็ทำหน้าที่ได้ดีและเรียบร้อยจนได้รับการยกย่อง ถึงแม้มีภิกษุมากล้นแกล้งต่างๆ นานาแต่ท่านก็มีได้บกพร่องในหน้าที่ พระเมตติยะกับพระกุมมชกะซึ่งเป็นพระบวชใหม่ได้รับการจัดอันดับในที่นิมนต์เช้าและคนก็ไม่สนใจถวายอาหารดี ๆ เข้าใจผิดว่าพระทัพพมัลลบุตรกลั่นแกล้ง จึงหาเรื่องให้นางเมตติยาภิกษุณีโจทอาบัติปาราชิกว่าข่มขืนนาง เมื่อเรื่องถึงพุทธสำนัก

^๑ วิ. จุ. (ไทย) ๖/๕๘๕/๒๖๗

พระพุทธองค์ทรงได้สอบสวน ในที่ประชุมสงฆ์ได้มีคำสั่งให้สีกนางเมตติยาภิกษุณีเสีย สำหรับพระเมตติยกับพระภุมมชกะเนื่องจากเป็นภิกษุคันธัญญ์ อันเรียกว่า “อาทิกัมมิกะ” จึงพ้นความผิด

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า วิถีระงับอธิกรณ์ (อธิกรณ์สมณะ) ซึ่งเป็นหลักการตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดในพระธรรมวินัยที่ปรากฏในวินัยปิฎกนั้น ถือว่าเป็นกระบวนการตัดสินการกระทำความผิดของคณะสงฆ์ที่แสดงให้เห็นรูปแบบแห่งระบอบประชาธิปไตยนับแต่สมัยพุทธกาล อย่างไรก็ตามการตัดสินลงโทษพระสงฆ์ผู้กระทำความผิดในยุคปัจจุบันนี้ ความผิดบางอย่างนอกจากเป็นการละเมิดพระธรรมวินัยแล้ว ยังเป็นความผิดกฎหมายบ้านเมืองอีกด้วย เพราะพระสงฆ์ไทยต้องประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและอยู่ภายใต้การควบคุมของประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฏนิคหกรรมของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยการลงนิคหกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ เพราะประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายที่บัญญัติบังคับใช้กับทุกคนในประเทศไทยไม่ว่าคนนั้นจะเป็นคฤหัสถ์หรือบรรพชิตก็ตาม เมื่อผู้ใดกระทำความผิดกฎหมาย ผู้นั้นจะต้องรับโทษตามกฎหมาย หากไม่ได้กระทำความผิดตามกฎหมายดังกล่าวก็ไม่ต้องรับโทษ

จะเห็นได้ว่าสังคมสงฆ์มีพระวินัยหรือสิกขาบทเป็นสิ่งที่ควบคุม ในขณะที่เดียวกันก็มีกฏนิคหกรรมของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยการลงนิคหกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ รวมถึงประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาควบคุมอีกชั้นหนึ่ง เพราะสังคมสงฆ์เป็นสังคมพิเศษที่ซ่อนอยู่ในสังคมไทย แม้พระสงฆ์จะมีกฎระเบียบคือพระวินัยหรือสิกขาบทเป็นเครื่องควบคุมบังคับ แต่ในบางกรณีความผิดที่ละเมิดพระวินัยบัญญัติยังต้องมีความผิดตามกฎหมายของฝ่ายอาณาจักรด้วย และในบางกรณีการกระทำที่ผิดพระวินัยแต่อาจไม่มีความผิดตามกฎหมายก็ได้

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ทำหน้าที่พิจารณาว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดหรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการในการวินิจฉัย และการหาข้อเท็จจริงมากล่าวอ้าง เพราะการวินิจฉัยคดีที่เกิดขึ้นนั้นถ้าทำผิดพลาดแล้วย่อมเกิดผลร้ายต่อผู้ถูกกล่าวหา พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่วินิจฉัย จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความชำนาญในการพิจารณาคดีตามกระบวนการของกฏนิคหกรรม และในขณะเดียวกันก็ต้องมีความชำนาญในการพิจารณาหลักกฎหมายและสิกขาบท เพราะระบบการปกครองสงฆ์ไทยในปัจจุบัน อาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

บังคับใช้อยู่ คดีพระสงฆ์เมื่อต้องอธิกรณ์บางคดีสร้างความหนักใจต่อผู้เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ จึงต้องใช้เวลาช้านานในแต่ละคดี เพราะต้องการให้เกิดความยุติธรรมทั้งสองฝ่าย อีกทั้งโทษบางอย่างเมื่อวินิจัยผิดจะกลายเป็นตราบาปต่อผู้ต้องโทษ ถึงแม้ว่าในสิกขาบทไม่มีโทษถึงประหารชีวิตเหมือนฝ่ายอาณาจักร แต่โทษอาบัติปาราชิกก็อุปมาเหมือนกับโทษประหารชีวิตเช่นกัน จะเห็นว่ากระบวนการวินิจัยในทางฝ่ายอาณาจักรและฝ่ายศาสนจักรมีทั้งความเหมือนกัน และต่างกัน ถ้าผู้พิจารณาทั้งฝ่ายอาณาจักร และฝ่ายศาสนจักรได้เรียนรู้ถึงเครื่องมือที่ใช้วินิจัยดังกล่าวจะก่อให้เกิดความถูกต้องและเที่ยงธรรมแก่คู่กรณีมากยิ่งขึ้น

การบัญญัติกฎหมายของทุกสังคมมีการนำเอาหลักทางศีลธรรมทางศาสนา ตลอดจนจารีตประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละสังคมเข้ามาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญด้วย ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีการพิจารณาความอาญาล้วนพัฒนาขึ้นมาจากศีลธรรม ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี ศาสนา และกฎเกณฑ์ข้อบังคับ ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อธำรงความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสมาชิกในสังคม ทั้งเพื่อให้การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นเป็นไปโดยราบรื่น สนองความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ดังภาษิตลาตินที่ว่า "ที่ใดมีมนุษย์ ที่นั่นมีสังคม ที่ใดมีสังคม ที่นั่นมีกฎหมาย" โดยประมวลกฎหมายอาญาจะกล่าวถึงการกระทำความผิดเป็นความผิดและผู้กระทำความผิดต้องรับโทษอย่างไรบ้าง อาทิเช่นผู้ใดฆ่าผู้อื่น ก็ต้องรับโทษประหารชีวิตเป็นต้น ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกระบวนการพิจารณาเพื่อตัดสินลงโทษผู้กระทำ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้พิพากษารวมทั้งได้ระบุถึงวิธีอื่นฟ้อง วิธีการไต่สวนมูลฟ้อง การสืบพยาน การหมายเรียกพยาน การสืบพยานผู้เชี่ยวชาญ การพิจารณา และการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นต้น

งานวิจัยจำนวนมากได้ศึกษากระบวนการยุติธรรมในพุทธศาสนาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย โดยเฉพาะงานวิจัยของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยซึ่งได้ทำการวิจัยอันเป็นประโยชน์แก่พุทธศาสนาและสังคมไว้หลายประการ อาทิเช่นงานวิจัยของนายอริราช มณีภาค^๒ เรื่องการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมในพระวินัยปิฎกกับกระบวนการยุติธรรมของกฎหมายไทย งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาภาพรวมของกฎหมายตั้งแต่ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยและภาพรวมของกฎหมายไทยในปัจจุบันแบบกว้างๆ จึงทำให้เพียงแต่ทราบว่าปัญหากระบวนการยุติธรรมในพระ

^๒ อริราช มณีภาค, "การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมในพระวินัยปิฎกกับกระบวนการยุติธรรมของกฎหมายไทย", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕.

วินัยปลูกและกระบวนการยุติธรรมของกฎหมายไทยมีความล่าช้าเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไข และงานวิจัยของนายวิรัช กลิ่นสุบรรณ^๓ เรื่องกระบวนการพิจารณาคดีกรรม : ปัญหาและแนวทางแก้ไข งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาที่ขยายความงานวิจัยของนายอริราช มณีภาค โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมว่ากระบวนการพิจารณาคดีกรรมตามกฎหมายตราสภามานั้นเป็นวิธีการที่ใช้การพิจารณาตามแนวกฎหมายทางฝ่ายอาณาจักร แต่การพิจารณาคดีกรรมนั้นมีปัญหาหลายประการรวมทั้งมีปัญหากับโครงสร้างทางด้านการปกครองและกฎหมายจึงทำให้เกิดความล่าช้า และมีความเห็นว่าควรแก้ไขกฎหมายพระราชบัญญัติสงฆ์ และกฎหมายตราสภามที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่างานวิจัยเหล่านั้นได้ให้ข้อเสนอแนะว่ากระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายของมหาเถรสมาคมฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยการลงมติกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ไม่สามารถให้ความยุติธรรมตามความเป็นธรรมได้ ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างและรูปแบบกระบวนการแก้ไขปัญหาคณะสงฆ์ให้สอดคล้องกับพระธรรมวินัยและเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน รวมทั้งควรแก้ไขกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายของมหาเถรสมาคมดังกล่าว

อย่างไรก็ตามระบบการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยที่สะท้อนออกมาให้ประชาชนได้เห็นจากคดีต่าง ๆ ซึ่งเป็นบทเรียนให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบ ตัวอย่างเช่นมีผู้พบศพ เซอร์แอนตัน แคน อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ พนักงานสอบสวนตำรวจภูธรอำเภอเมืองสมุทรปราการ จึงได้ทำการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้วเข้าจับกุมนายวินัย ชัยพานิช เจ้าของบริษัทก่อสร้าง กับพวก ๔ คนซึ่งเป็นลูกน้องของนายวินัยคือนายรุ่งเฉลิม กนกชัชวาลชัย นายพิทักษ์ คำชาย นายกระแสร พลอยกลุ่มและนายธวัช กิจประยูร เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๒๕ โดยพนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหาทั้ง ๕ คนร่วมกันกระทำความผิดฐานฆ่าผู้ตาย โดยไตร่ตรองไว้ก่อนจึงมีความเห็นควรสั่งฟ้องและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ จังหวัดสมุทรปราการ พนักงานอัยการพิจารณาแล้วมีคำสั่งไม่ฟ้องนายวินัย ชัยพานิช และมีคำสั่งฟ้องนายรุ่งเฉลิม หรือเฮาดี กนกชัชวาลชัย, นายพิทักษ์ คำชาย, นายกระแสร พลอยกลุ่ม และนายธวัช กิจประยูร ซึ่งถือได้ว่าเป็น “แพะรับบาป” ในคดีนี้ ในเดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ ศาลชั้นต้นพิพากษาคดีว่าจำเลยทั้งสี่มีความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๘๕ (๔), ๘๑ ลงโทษประหารชีวิตจำเลยทั้งสี่ “ประหารชีวิต” คำ

^๓ นายวิรัช กลิ่นสุบรรณ, “กระบวนการพิจารณาคดีกรรม : ปัญหาและแนวทางแก้ไข”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๘๗.

ตัดสินที่ได้รับมีผลต่อจิตใจของคนที่ไม่เคยทำผิด ความรู้สึกตอนนั้นเป็นอย่างไร คงไม่มีใครเข้าใจได้ดีเท่ากับพวกเขา

จำเลยทั้งสี่ได้อุทธรณ์คำพิพากษาศาลจังหวัดสมุทรปราการและศาลอุทธรณ์ได้รับไว้พิจารณา เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ ในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ นายรุ่งเฉลิม กนกขวาลชัย จำเลยที่ ๑ ได้ถึงแก่ความตายที่เรือนจำบางขวาง ส่งผลให้ศาลจังหวัดสมุทรปราการสั่งจำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ ๑ ต่อมาศาลอุทธรณ์ได้มีคำพิพากษายกฟ้องและในวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๖ ศาลฎีกาได้พิจารณาแล้วมีคำพิพากษตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๖๘/๒๕๖๖ พิพากษายืนตามคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์ อันเป็นสิ่งที่แสดงว่าจำเลยที่ยังมีชีวิตอยู่ในคดีดังกล่าวเป็น “ผู้บริสุทธิ์” ระยะเวลาประมาณ ๖ ปี ๒ เดือนในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดช้านานเหลือเกิน โดยเฉพาะสำหรับผู้บริสุทธิ์เช่นพวกเขา ความบกพร่องของระบบการดำเนินคดีอาญาดังกล่าวนอกจากจะไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมได้และต้องหาทั้ง ๓ คนที่เหลืออยู่ แม้ศาลฎีกาจะตัดสินยกฟ้องแต่สิ่งที่พวกเขาได้พบกลับหน้ามือเป็นหลังมือคือครอบครัวที่แตกสลาย ส่วนนายพิทักษ์และนายรัชชอกจากคุกมาได้ไม่เท่าไรก็เสียชีวิตเนื่องจากติดโรคมะเร็งในเรือนจำ

นอกจากนี้ความล่าช้าในการพิจารณาคดีก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนบางส่วนต้องติดคุกฟรี โดยที่ศาลยังไม่ได้ตัดสินว่ามีความผิด แม้ตามกฎหมายหากมีความผิดพลาดหรือการใช้อำนาจโดยมิชอบจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีการเยียวยาชดเชยแก่ผู้บริสุทธิ์ซึ่งถูกดำเนินคดีอาญาโดยมิชอบ โดยตามสถิติของกรมคุ้มครองสิทธิ กระทรวงยุติธรรมต้องเสียเงินชดเชยเยียวยาประจำปี ๒๕๕๐ เป็นเงิน ๓๒๕,๔๓๐,๐๗๘.๒๕ บาท และประจำปี ๒๕๕๑ เป็นเงิน ๒๒๕,๕๐๓,๕๐๑.๔๑ บาทเป็นต้น อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงแล้วการเยียวยาชดเชยดังกล่าวจากรัฐ เทียบไม่ได้เลยกับวิบากกรรมและความสูญเสียที่ได้รับจากความบกพร่องของระบบการดำเนินคดีอาญา จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับกระบวนการยุติธรรมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานทุกฝ่ายสมควรต้องร่วมมือกันในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมอย่างจริงจัง รวมทั้งปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรมให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

อนึ่งจากการศึกษางานวิจัยต่างๆ โดยเฉพาะงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่ากระบวนการยุติธรรมทางพุทธศาสนายังไม่ได้นำมาใช้ให้เกิดความยุติธรรมในสังคมสงฆ์ปัจจุบัน และยังคงมีการแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างกฏนิคกรรมของมหาเถรสมาคมและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ให้เข้ากับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการปรับปรุงโครงสร้างและ

รูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ รวมทั้งการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับคณะสงฆ์นั้นถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ละเอียดอ่อน และจำต้องระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง สมควรมีการวิจัยให้ชัดเจนไม่คลุมเครือ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักการลงโทษพระสงฆ์ผู้กระทำความผิดที่เหมาะสมและยุติธรรม งานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมามีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์อันควรค่าแก่การศึกษาวิจัยมีเป็นจำนวนมาก แต่งานวิจัยเหล่านั้นยังขาดการศึกษาเปรียบเทียบอธิกธรมสมถะกับประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นต้น รวมทั้งยังไม่มียงานวิจัยที่ได้ศึกษาสังเคราะห์รูปแบบกระบวนการลงโทษผู้กระทำความผิดพระวินัยทางพุทธศาสนาที่เหมาะสมและยุติธรรมกับสังคมในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสาระสำคัญที่ควรศึกษาอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเปรียบเทียบหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดในพุทธศาสนาเถรวาทโดยมุ่งเน้นวิจัยประเด็นกระบวนการระงับอธิกธรมและกฏนิกหกรรมของมหาเถรสมาคม เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งสังเคราะห์รูปแบบกระบวนการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เหมาะสมและยุติธรรมกับสังคมสมัยปัจจุบัน เพื่อเป็นการพัฒนาคณะสงฆ์และกระบวนการยุติธรรมของไทย ผู้วิจัยหวังว่าการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมสงฆ์และสังคมไทยโดยรวมต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑. เพื่อศึกษาหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดในพระพุทศาสนาเถรวาทตามหลักอธิกธรม วิธีระงับอธิกธรม และกฏนิกหกรรมของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยการลงนิกหกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

๑.๒.๒. เพื่อศึกษาหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๒.๓. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดวินัยในพุทธศาสนาเถรวาทกับหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๒.๔. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบหลักการและกระบวนการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เหมาะสมและยุติธรรมกับสังคมสมัยปัจจุบัน

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยจะทำการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้เป็นหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดในพระพุทธศาสนาเถรวาทตามหลัก อธิกรณ์วิธีระงับอธิกรณ์ กฎนิคหกรรมของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยการลงนิคหกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของราชอาณาจักรไทย โดยเปรียบเทียบข้อเหมือน-ข้อแตกต่างของหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดทั้ง ๒ ระบบ รวมทั้งสังเคราะห์รูปแบบการลงโทษที่เหมาะสมกับปัญหาของสงฆ์และสังคมไทยในอนาคตต่อไป

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเอกสาร

ผู้วิจัยได้แยกประเภทในการศึกษาวิจัยดังนี้

ก) เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กฎนิคหกรรมของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยการลงนิคหกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ราชกิจจานุเบกษา

ข) เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ วรรณคดี ฎีกา อนุฎีกา คัมภีร์นอกพระไตรปิฎก งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ตำราคำบรรยาย คำพิพากษาศาลฎีกา และคำอธิบายของนักการศาสนา นักกฎหมาย ผู้รู้ อาจารย์ต่างๆ นิตยสารและหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ทำการวิจัย

๑.๔. ปัญหาที่ต้องการทราบ

ในการวิจัยนี้ผู้ศึกษาวิจัยต้องการทราบปัญหาดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ พระพุทธศาสนาเถรวาท กับประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งราชอาณาจักรไทย มีหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างไร

๑.๔.๒ หลักการลงโทษผู้กระทำความผิดวินัยในพระพุทธศาสนาเถรวาท กับหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งราชอาณาจักรไทย มีความเหมือนและความต่างกันอย่างไร

๑.๔.๓ หลักการและกระบวนการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เหมาะสมและยุติธรรมกับสังคม สังคมและสังคมไทยสมัยปัจจุบัน มีรูปแบบอย่างไร

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

หลักการลงโทษ หมายถึงหลักนิติธรรมในการพิจารณาและกำหนดโทษโดยคำนึงถึงระดับโทษตามที่พระวินัยหรือกฎหมายกำหนดไว้ เช่นความผิดร้ายแรงกำหนดโทษสถานหนัก ความผิดไม่ร้ายแรงกำหนดโทษสถานเบาเป็นต้น

ผู้กระทำความผิดในพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง ผู้กระทำความผิดตามพระธรรมวินัยตามหลัก อธิกรณ์ วิธีระงับอธิกรณ์ และกฏนิคหกรรมของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยการลงนิคหกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

กฎหมายสงฆ์ หมายถึง กฎนิคหกรรมของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยการลงนิคหกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ประมวลกฎหมายอาญา หมายถึง กฎหมายที่มีโทษทางอาญาดังแต่โทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมายถึง กฎหมายที่เกี่ยวกับการฟ้องคดี การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณา รวมทั้งคำพิพากษาและคำสั่งในการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. เอกสาร

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)^๔ ได้กล่าวไว้ในผลงานเรื่อง นิติศาสตร์เชิงพุทธ เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคมสงฆ์ว่า เกิดจากการที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบพระธรรมแล้วใช้พระธรรมเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างสังคมหรือชุมชนทางพระพุทธศาสนาขึ้นซึ่งระบบของสงฆ์ได้

^๔ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), นิติศาสตร์แนวพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓).

อาศัยพระวินัยเป็นเสมือนหนึ่งเส้นด้ายในการร้อยรัดขัดเกลาพฤติกรรมของสังคมสงฆ์ให้เกิดการเรียนรู้พระธรรมและพระวินัยก็เป็นเสมือนหนึ่งระบบการศึกษาที่จะทำให้สมาชิกในสังคมสามารถที่จะปรับพฤติกรรมเพื่อที่จะสามารถเรียนรู้และก้าวไปสู่เป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาได้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)^๕ ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องวินัยใหญ่กว่าที่คิด ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีของเรื่องพระวินัยว่าเป็นส่วนประกอบของพระพุทธศาสนาที่สำคัญ ซึ่งวินัยนั้นมิใช่เป็นเพียงแค่งานที่มีสภาพบังคับ แต่เป็นกฎหรือแนวทางที่เอื้อต่อการศึกษาและปฏิบัติของสมาชิกในสังคมสงฆ์ซึ่งสมาชิกในสังคมสงฆ์จะต้องให้การเคารพและศึกษาเพื่อให้ทราบถึงคุณประโยชน์ของวินัย

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)^๖ ได้กล่าวไว้ในหนังสือการปกครองคณะสงฆ์ไทยว่า โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์นี้มีลักษณะสอดคล้องคู่ขนานกับโครงสร้างการปกครองประเทศ ดังนั้นก่อนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติสงฆ์แต่ละครั้ง รัฐสมควรทำการวิจัยถึงผลได้ผลเสียที่จะตามมาพร้อมกับการจัดประชุมสัมมนาพระสงฆ์และคฤหัสถ์ผู้เกี่ยวข้องก่อน

นายสนธิ ศรีสำแดง^๗ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ กฎหมายที่พระสงฆ์ควรทราบ นิติกรสงฆ์ เล่ม ๑ ว่า การจับพระสึกก่อนคำพิพากษาอันถึงที่สุดไม่น่ากระทำได้ เนื่องจากพระภิกษุเป็นผู้มีสถานะเป็นบุคคลต้องอยู่ในกรอบแห่งกฎหมายบ้านเมืองที่เรียกว่าอาณาจักร และอยู่ในกรอบแห่งพระธรรมวินัยเรียกว่าพุทธจักร ความผิดที่เกิดจากการละเมิดกฎหมายบ้านเมืองเรียกว่าโลกวัชระ ความผิดบางอย่างเป็นความผิดทางโลกคือกฎหมายบ้านเมือง บางอย่างเป็นความผิดทางธรรมวินัย บางอย่างเป็นความผิดทั้งสองทาง

นายแสวง อุดมศรี^๘ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ การปกครองคณะสงฆ์ไทยว่า อาณาจักรกับศาสนจักรเป็นสถาบันหลักที่ดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์มาตั้งแต่สมัยบรรพกาล บางครั้งสถาบันทั้งสองต่างดำรงอยู่ในลักษณะสนับสนุนส่งเสริมกันและกัน บางครั้งก็ขัดแย้งกัน บางครั้งก็

^๕ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), วินัยใหญ่กว่าที่คิด, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓).

^๖ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖).

^๗ สนธิ ศรีสำแดง, นิติกรสงฆ์ เล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๔๓).

^๘ แสวง อุดมศรี, การปกครองคณะสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร:มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓).

พยายามแสดงบทบาทสะท้อนออกมาในลักษณะคล้ายกับต้องการที่จะครอบงำสถาบันของกันและกัน เพื่อให้สถาบันของตนมีความยิ่งใหญ่และเกรียงไกรในสังคมแต่เพียงสถาบันเดียว

นายนคร พจนรพษ์^๙ ได้กล่าวไว้ในหนังสือคำอธิบายกฎหมายอาญาว่า เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยความผิดและโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิด โดยทุกสังคมย่อมมีกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ความประพฤติของสมาชิกในสังคมนั้นๆ บุคคลใดมีการกระทำที่มีผลกระทบต่อสังคมหรือคนส่วนใหญ่ จัดเป็นการกระทำความผิดทางอาญา ดังนั้นกฎหมายอาญาจึงเป็นกฎหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมโดยการกำหนดว่า การกระทำใดเป็นความผิดอาญา และได้กำหนดโทษของผู้ฝ่าฝืนการกระทำความผิดนั้นๆ

นายศักดิ์ กอแสงเรือง^{๑๐} ได้กล่าวไว้ในหนังสือคำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยวิธีการฟ้องคดี การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณา การนำสืบพยานหลักฐาน การออกหมายเรียกพยาน การออกหมายจับ การจับกุม การระงับการลงโทษ รวมทั้งการทำคำพิพากษาและคำสั่งในการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

๒. งานวิจัย

นายอริราช มณีภาค^{๑๑} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมในพระวินัยปิฎกกับกระบวนการยุติธรรมของกฎหมายไทย ให้ความเห็นว่าพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มีบางมาตราทำให้กระบวนการพิจารณาในการปกครองสงฆ์เป็นไปอย่างล่าช้ามาก เช่นการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในคดีพระพิมลธรรม ความล่าช้าดังกล่าวนับว่าไม่เป็นผลดีแก่วงการของคณะสงฆ์และยังกระทบกระเทือนถึงฝ่ายอาณาจักรด้วย

^๙ นคร พจนรพษ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา, (กรุงเทพมหานคร : เจริญกิจ, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐.

^{๑๐} ศักดิ์ กอแสงเรือง, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, (กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณาการ, ๒๕๕๐).

^{๑๑} อริราช มณีภาค, “การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมในพระวินัยปิฎกกับกระบวนการยุติธรรมของกฎหมายไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

นางสาวจิตพิชญ์ ภัทรวีเชียร^{๑๒} ได้กล่าวสรุปไว้ในผลงานวิจัยเรื่อง การศึกษากฎหมายที่มีผลกระทบต่อพระสงฆ์ไทย โดยศึกษากฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พ.ศ. ๒๕๔๑ และคำสั่งมหาเถรสมาคมเรื่องการควบคุมการเรียไร พ.ศ. ๒๕๓๕ ว่า ควรปรับเนื้อหาของกฎหมายเสียใหม่ กฎหมายควรให้โอกาสแก่ผู้ต้องหาในการต่อสู้เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง และการบัญญัติกฎหมายควรเปิดกว้างเพื่อให้สามารถก่อให้เกิดความยุติธรรมอย่างแท้จริงแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

นายอริเทพ ผาธา^{๑๓} ได้กล่าวสรุปไว้ในผลงานวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบและกระบวนการแก้ปัญหาในพระพุทธศาสนาเถรวาท : กรณีศึกษาเฉพาะกรณีอธิกธมฺมละ ๗ และกฏนิคหกรรมของมหาเถรสมาคมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบและกระบวนการแก้ไขปัญห โดยอธิกธมฺมละวิธีในสมัยพุทธกาลกับกฏนิคหกรรมของมหาเถรสมาคม ภายใต้กรอบของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในเชิงการเปรียบเทียบเพื่อที่จะหาข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการแก้ปัญหาอธิกธมฺมละทั้งในสมัยพุทธกาลและในสมัยปัจจุบันว่า มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งในสมัยปัจจุบันพบว่าการบริหารคณะสงฆ์ภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์นั้น ไม่ได้ยึดเอาพระธรรมวินัยเป็นธรรมเนียมสูงสุดในการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งผลของการดำเนินนโยบายดังกล่าวก็ทำให้เกิดปัญหาข้อโต้แย้งและการวิพากษ์จากสังคมมาโดยตลอด

นายวิรัช กลิ่นสุบรรณ^{๑๔} ได้กล่าวสรุปไว้ในผลงานวิจัยเรื่อง กระบวนการพิจารณานิคหกรรม : ปัญหาและแนวทางแก้ไข ว่า กระบวนการพิจารณานิคหกรรม ตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ นั้นเป็นวิธีการที่ใช้การพิจารณาตามแนวกฎหมายทางฝ่ายอาณาจักร

^{๑๒} จิตพิชญ์ ภัทรวีเชียร, “การศึกษากฎหมายที่มีผลกระทบต่อพระสงฆ์ไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

^{๑๓} อริเทพ ผาธา, “การศึกษารูปแบบและกระบวนการแก้ปัญหาในพระพุทธศาสนาเถรวาท : กรณีศึกษาเฉพาะกรณีอธิกธมฺมละ ๗ และกฏนิคหกรรมของมหาเถรสมาคมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^{๑๔} นายวิรัช กลิ่นสุบรรณ, “กระบวนการพิจารณานิคหกรรม : ปัญหาและแนวทางแก้ไข”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

โดยเฉพาะความผิดที่มีโทษหนักขึ้นครุภาพดี โดยมีขั้นตอนตั้งแต่การฟ้อง การไต่สวนการพิจารณาความผิด แต่การพิจารณานิคหกรรมตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ มักจะมีปัญหาหลายประการ และมีปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างทางด้านทางปกครองและกฎหมาย ทำให้เกิดความล่าช้า โดยเฉพาะพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และกฎหมายเถรสมาคมมีบางข้อที่สมควรปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายทั่วไป สำหรับแนวทางที่เห็นว่าควรแก้ไขเพื่อให้กระบวนการพิจารณานิคหกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพคือ ควรแก้ไขกฎหมายพระราชบัญญัติสงฆ์ และกฎหมายเถรสมาคมที่ใช้ในปัจจุบันให้มีความเหมาะสม

พิจารณาโดยสรุปว่า กระบวนการพิจารณานิคหกรรม ตามกฎหมายเถรสมาคมนั้นเป็นวิธีการพิจารณาคัดสินลงโทษภิกษุผู้กระทำความผิดตามแนวประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเฉพาะความผิดที่มีโทษหนักขึ้นครุภาพดี โดยมีขั้นตอนตั้งแต่การฟ้อง การไต่สวนการพิจารณาความผิด แต่การพิจารณานิคหกรรมตามกฎหมายเถรสมาคมมีปัญหาหลายประการ และมีปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างทางด้านทางปกครองและกฎหมาย ทำให้เกิดความล่าช้า โดยเฉพาะพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และกฎหมายเถรสมาคมมีบางข้อที่สมควรปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สำหรับแนวทางที่เห็นว่าควรแก้ไขเพื่อให้กระบวนการพิจารณานิคหกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ควรแก้ไขกฎหมายพระราชบัญญัติสงฆ์ และกฎหมายเถรสมาคมที่ใช้ในปัจจุบันให้มีความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์นี้มีลักษณะสอดคล้องคู่ขนานกับโครงสร้างการปกครองประเทศ ดังนั้นก่อนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติสงฆ์แต่ละครั้ง สมควรทำการวิจัยถึงผลได้ผลเสียที่จะตามมาพร้อมกับการจัดประชุมสัมมนาพระสงฆ์และคฤหัสถ์ผู้เกี่ยวข้องก่อน อีกทั้งหนังสือและงานวิจัยต่างๆ ก็ไม่ได้มีการศึกษากระบวนการระงับอธิกรณ์เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งยังไม่เคยมีงานวิจัยการสังเคราะห์รูปแบบกระบวนการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เหมาะสมและยุติธรรมกับสังคมสมัยปัจจุบันแต่อย่างใด

๑.๗ วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑.๗.๑. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ โดยวิธีเก็บข้อมูลจากพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การระงับอธิกรณ์จากพระวินัยปิฎก กฎนิคกรรมของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยการลงนิคกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และราชกิจจานุเบกษา

๑.๗.๒. รวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ คือ คัมภีร์นอกพระไตรปิฎก อรรถกถา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง งานนิพนธ์ทั่ว ๆ ไป เอกสารงานวิจัย บทความทางวิชาการ ตำราคำบรรยาย จากคำพิพากษาศาลฎีกา คำอธิบายของนักการศาสนา นักกฎหมาย ผู้รู้ อาจารย์ต่างๆ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ รวมทั้งอินเทอร์เน็ตที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ทำการวิจัย

๑.๗.๓. นำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๑.๗.๔. สรุปข้อมูลเพื่อนำเสนอผลงานการวิจัยต่อไป

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๘.๑. ได้ทราบความหมายและหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดวินัย การระงับอธิกรณ์ในพระวินัยปิฎก กฎนิคกรรมของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยการลงนิคกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

๑.๘.๒. ได้ทราบกฎหมายและหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของราชอาณาจักรไทย

๑.๘.๓. ได้ทราบความเหมือนและความแตกต่างกันของหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดวินัยของพุทธศาสนาเถรวาท กับประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของราชอาณาจักรไทย

๑.๘.๔. ได้รูปแบบหลักการและกระบวนการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เหมาะสมและยุติธรรมกับสังคมสงฆ์และสังคมไทยสมัยปัจจุบัน